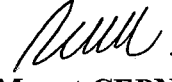

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzük 'ün 96'ıncı ve 99'uncu Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Türkiye, Avrupa'da gemi sökümü yapan tek ülkedir. İzmir Aliğa gemi söküm tesisleri, yıllardır hurda gemilerin sökümü sürecinde yaşanan kirlilik, iş cinayetleri, özellikle asbest ve tehlikeli maddeler ile gündeme gelmektedir. Tesislerde her yıl yüzlerce hurdaya ayrılmış gemiler parçalanmakta, radyoaktif ve ağır kimyasallar içeren kirleticiler ortaya çıkmaktadır. 2020 yılında AB bayraklı gemiler dahil olmak üzere muhtelif tipte 118 geminin geri dönüşüme alındığını belirtilmektedir.

Söküm işleminde ortaya çıkan bazı maddelerin, çevre ve insan sağlığına, bölgede su varlıklarına, toprağa ve havaya telafisi imkansız zararlar gördüğü tespit edilmiştir. Bu kirleticilerden biri olan asbest, ısıya, aşınmaya ve kimyasal maddelere çok dayanıklı lifli yapıda kanserojen bir maddedir. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı'nın (IARC) kanserojen maddeler listesinde "kesin kanserojen" tanımlaması ile 1. grupta yer almaktadır. Sökümü yapılan gemiler, asbestin yanı sıra pek çok kansere yol açan tehlikeli kimyasalları da barındırmaktadır. Aliğa gemi söküm alanında, 1991 yılında Alman araştırmacıların yaptıkları hava örneği analizleri sonucunda tesislerin alanında havanın asbest lifleriyle kirlenmiş olduğu ortaya çıkmıştır. Greenpeace'in 2001 yılında yaptığı araştırmaya göre de asbest içeren malzemelerin gemi söküm tesislerinin her yerinde dağınık olarak bulunduğu açıklanmıştır. 25396 Sayılı Gemi Söküm Yönetmeliği gereği, söküm bölgesi olarak belirlenen alan içinde, gerekli tedbirlerin alınarak, insan ve çevre sağlığı açısından ilgili mevzuat hükümlerine göre gemi söküm işleminin yerine getirilmesi gerekmesine karşın, çevre kirliliğinin azaltılmasına, iş sağlığı ve güvenliğinin ve yöre halkının sağlığının korunmasına yönelik hiçbir tedbir alınmamakta ve bu tesislerde denetimler etkin bir şekilde yapılmamaktadır.

Asbest Söküm Uzmanları Derneği ve Ege İşçi Birliği'nin 22-06-2022 tarihinde yaptıkları basın açıklamasına göre; Gemi Söküm havzasında 5 hafta kadar önce, Kılıçlar

şirketinin getirdiği Gökhan Han gemisinde, işçiler asbestten şüphelenmişler, Asbest Söküm Uzmanları Derneğinin de çabalarıyla gemiden numune alınmış, laboratuvarında yapılan test sonucunda asbest tespit edilmiştir.

Gökhan Han gemisinin söküp ayıklaması için Kılıçlar bünyelerinde çalışmayan, asbest sökümünde yeterli bilgi ve ehliyetle sahip olmayan işçiler getirilmiştir. Asbestin bertaraf edilmesine dair hiç bir kurala uyulmamaktadır. Asbestin havaya dağılmasını engelleyen donanım ve sökümü gerçekleştirenlerin koruyucu kıyafet ve ekipmanı yoktur. Açıklamada, Ege İşçi Birliği ve Asbest Söküm Uzmanları Derneğinin talepleri şu şekildedir;

Asbestin tespit edildiği Kılıçlar Gemi Sökümünde derhal üretim durdurulsun. Detaylı inceleme ve işçilere sağlık taraması yapılsın. Gemi'nin denetimi ve atıkların temizliği sağlansın. Duruş boyunca işçilerin yevmiyeleri tam ve eksiksiz ödensin. Gemi Söküm tesislerine gelen her gemi, konusunda uzmanların yer aldığı bağımsız bir heyetin denetimine açılsın. Denetim sonucunda her geminin söküm sürecine tam hazırlığı gerçekleştirilsin. Asbest, kurşun, atık yağ, yakıt, kereste, patlayıcı ve yanıcı diğer maddeler gemilerden uzman kişiler tarafından ayrıştırılsın. Dönüşüm ve bertaraf süreci takip edilsin. Asbest, kurşun, atık yağ ve benzeri tüm atıklar sadece gemi söküm işçilerine değil, Aliğa halkına da zarar vermektedir. Bu nedenle atıkların taşınma süreci boyunca çevreye zararının önüne geçilmelidir. Kılıçlar Gemi Söküm başta olmak üzere tüm şirketler denetlensin, asbest bertarafı kurallarına uymayan şirketlerin patronları ve bu süreçte denetimsizlikte sorumluluğu olan kurumlar hakkında soruşturma başlatılsın.

Bu bağlamda;

- 1- Kılıçlar firmasına ait Gökhan Han gemisinde asbest tespit edildiği Bakanlığınızın bilgisi dahilinde midir?
- 2- Asbest Söküm Uzmanları Derneğinin yaptığı açıklamada talep ettiği gibi Gökhan Han gemisinde inceleme ve denetim yapılmış/ yapılacak mıdır? Gemideki atıkların temizlenmesi sağlanacak mıdır?
- 3- Asbest, kurşun, atık yağ, yakıt, kereste, patlayıcı ve yanıcı diğer maddeler gemilerden uzman kişiler tarafından ayrıştırılması, dönüşüm ve bertaraf süreci takip edilmesi için çalışmalarınız var mıdır?

4- Gemi söküm işinde, firmaların uluslararası sözleşmelere ve yönetmeliklere uyulması için Bakanlığınızın ne gibi çalışmaları vardır?

5- Aliğa'da gemi söküm tesislerinin, tarım alanlarına, su varlıklarına, havaya ve halk sağlığına verdiği zararlar tespit edilmiş midir? Bu zararlar nasıl telafi edilecektir?

6- Bakanlığınız verilerine göre son 5 yılda Aliğa'da gemi söküm tesislerinden çıkan kaç ton zararlı atığa rastlanmıştır? Kaç tonu asbesttir? Meydana çıkan asbest nasıl hesaplanmaktadır? Bu konuda işletmelerin beyanı mı esas alınmaktadır? Bu atıkların bertarafı yapılmış mıdır?

7- Gemi söküm tesislerinde denetimler hangi sıklıkta ne şekilde yapılmaktadır? Yönetmeliklere aykırı söküm işi yapılan ve asbest tespit edilen tesislere yaptırım uygulanmakta mıdır?

8- Aliğa'da, halkın Anayasa ile tanımlanan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı için tesislerin neden olduğu çevre kirliliğine etkin ve kalıcı çözümler üretecek misiniz?